



## РОЗВИТОК ТЕОРІЇ СТРАТЕГІЇ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Мельник Оксана Володимирівна,  
кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри економічної теорії

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»  
ORCID ID: 0000-0002-2836-8945

**Анотація.** Представлено результати узагальнення підходів до визначення стратегії та обґрунтовано доцільність розширення інваріантної структури стратегії капіталізації, яку можна представити як зв'язок таких елементів «стратегічний контекст — стратегічний процес — зміст стратегії — стратегічні орієнтації». У такій змістовній постановці цю новацію імплементовано в авторську логіку дослідження капіталізації підприємства, що дозволило актуалізувати низку питань, які є пріоритетними щодо управлінського фокусування на процесах і результатах капіталотворення за сучасних умов діяльності. Новизна авторського підходу полягає в розширенні змістовних меж дослідження процесів капіталотворення, що пов'язано зі зміною пріоритетних форм капіталу з матеріально-фінансових на нематеріальні його види. Більш складною стає природа капіталотворення, яка виходить за межі економіки підприємства і стає міждисциплінарною. Забезпечення економічних результатів шляхом забезпечення зростання фундаментальної та ринкової цінності підприємства стають залежними від якості стратегічного процесу та змісту стратегії, які визначаються стратегічним контекстом і стратегічними орієнтаціями.

**Ключові слова:** капіталізація, цінність, стратегія, інкорпорований та об'єктивований простір, капіталотворення.

Формул: 0; рис.: 4; табл.: 0; бібл.: 10.

## DEVELOPMENT OF THE ENTREPRISE OF ENTERPRISE CAPITALIZATION STRATEGY

Melnik Oksana,  
Ph. D. in Economics, Associate Professor,  
Associated Professor of the Department of Economic Theory  
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman  
ORCID: 0000-0002-2836-8945

**Abstract.** In this scientific article, the substantive specificity of the strategy of capitalization of enterprises is defined taking into account the peculiarities of the development of the modern business environment, which directly affects the target processes of capital formation, and therefore their results. As a result of the critical analysis of scientific approaches to strategy definition, the expediency of expanding a threefold understanding of strategy as an interconnection of «strategic context — strategic process — content of strategy» with such a structural element as «strategic orientations» is actualized. The updating of strategic orientations as an element of the invariant strategy structure is conditioned by the fact that in modern conditions the chain of capital formation processes goes beyond the spatial boundaries of the enterprise and expands the space of the business environment, which is presented as a set of development opportunities. Under post-industrial conditions, the results of capitalization are determined by the ability of enterprises to transform the external environment into resources of functioning and business development, which in the processes of productive use ensure the formation of flows of value. Such a substantive statement of the problem actualizes the expediency of managerial focusing on strategic orientations that determine the type of behavior of the enterprise, which directly determines the resultant component of capital formation processes. The implementation of the extended invariant strategy structure in the author's logic of understanding the enterprise capitalization has made it possible to outline a number of topical issues that are promising from the point of view of further studies of enterprise capitalization. Given the priority of the influence of intangible forms of capital on the results of capitalization, issues related to the quality of capital formation processes in the incorporated plane, as well as assessing their impact on the value of the fundamental capitalization of the enterprise, which is measured by value criteria, become relevant.

**Keywords:** capitalization, value, strategy, incorporated and objectified space of capital formation.

Formulas: 0; fig.: 4; tabl.: 0; bibl.: 10.

**JEL Classification** G32



## РАЗВИТИЕ ТЕОРИИ СТРАТЕГИИ КАПИТАЛИЗАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Мельник Оксана Владимировна,

кандидат экономических наук, доцент,

доцент кафедры экономической теории

ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет

имени Вадима Гетьмана»

ORCID ID: 0000-0002-2836-8945

**Аннотация.** Представлены результаты обобщения подходов к определению стратегии, и обоснована целесообразность расширения инвариантной структуры стратегии капитализации, которую можно представить как связь таких элементов «стратегический контекст — стратегический процесс — содержание стратегии — стратегические ориентации». В такой содержательной постановке данную новацию имплементировано в авторскую логику исследования капитализации предприятия, что позволило актуализировать ряд вопросов, которые являются приоритетными с точки зрения управленческого фокусирования на процессах и результатах капиталобразования в современных условиях деятельности. Новизна авторского подхода заключается в расширении содержательных границ исследования процессов капиталобразования, что связано с изменением приоритетных форм капитала из материально-финансовых на нематериальные его виды. Более сложной становится природа капиталобразования, которая выходит за пределы экономики предприятия и становится междисциплинарной. Обеспечение экономических результатов в виде обеспечения роста фундаментальной и рыночной ценности предприятия становятся зависимыми от качества стратегического процесса и содержания стратегии, которые определяются стратегическим контекстом и стратегическими ориентациями.

**Ключевые слова:** капитализация, ценность, стратегия, инкорпорированное и объективированное пространство, капиталобразование.

Формул: 0; рис.: 4; табл.: 0; библи.: 10.

**Вступ.** За сучасних постіндустріальних умов господарювання найважливішою метою діяльності підприємств стає максимізація їхньої цінності, а основною відмінною рисою управління — спрямованість на майбутнє. Здатність підприємства ефективно формувати і використовувати капітал шляхом нарощення цінності формує принципово нову сферу ключової організаційної компетентності, а вміння формувати цінність перетворюється на джерело стійкості конкурентних переваг, яке неможливо купити і важко копіювати. Актуалізація розвитку теорії капіталізації підприємства посилюється процесами, що відбулися в період кризових явищ, що стало каталізатором розвитку нового етапу дискусій із проблематики ефективності процесів капіталотворення на підприємстві. У такому контексті нової якості набувають наукові питання, що пов'язані з розвитком теорії капіталізації у стратегічному аспекті, оскільки саме виклики і тренди бачення майбутнього є визначальними щодо успішності діяльності підприємства.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Наукова проблематика дослідження капіталізації підприємства представлена в наукових працях А. І. Амоши, В. Андрійчука, Н. Е. Брюховецької, І. П. Булеєва, А. А. Гриценка, В. М. Гейця, М. А. Козоріз, І. І. Яремко та ін. Стратегічна проблематика вивчення капіталізації актуалізована і розвивається у наукових працях В. Буханця, О. Вострякова, О. Гребешкової, Л. Фролової, Н. Шевчук та ін.

**Мета статті.** У сучасних наукових дослідженнях проблематика стратегії капіталізації підприємства

розглядається щодо формування стратегії розвитку, з орієнтацією на зростання ринкової вартості бізнесу. При цьому основний фокус дослідження зміщується в аспект визначення передумов, стратегічних напрямів та механізмів їх реалізації, які спрямовані на досягнення економічних результатів підприємства на основі розроблення цілей та принципів стратегічного підходу до забезпечення зростання ринкової вартості, визначення етапів реалізації дій і заходів стратегічного характеру, вибору стратегічних пріоритетів та інструментів впливу на процеси формування ринкової капіталізації. Такий підхід базується на загальновизначеній логіці формування стратегії, яка не враховує особливостей її формування у процесах капіталотворення в умовах розвитку постіндустріальної економіки з урахуванням специфіки, що притаманна таким процесам. Така постановка проблеми актуалізує потребу в обґрунтуванні низки теоретичних положень щодо розвитку теорії стратегії капіталізації з урахуванням сучасної постіндустріальної специфіки діяльності підприємства.

**Результати досліджень.** Сьогодні світова наукова література нараховує тисячі публікацій у теорії стратегії підприємства. Протягом останніх двадцяти п'яти років теорія стратегії набула змістовної зрілості та емпіричної обґрунтованості. Однак при цьому систематизація наукових підходів до визначення «стратегії» (рис. 1) дозволяє зробити висновок про відсутність домінантного розуміння терміна «стратегія», а узгодження наявних відмінностей може бути можливою лише у філософській площині.

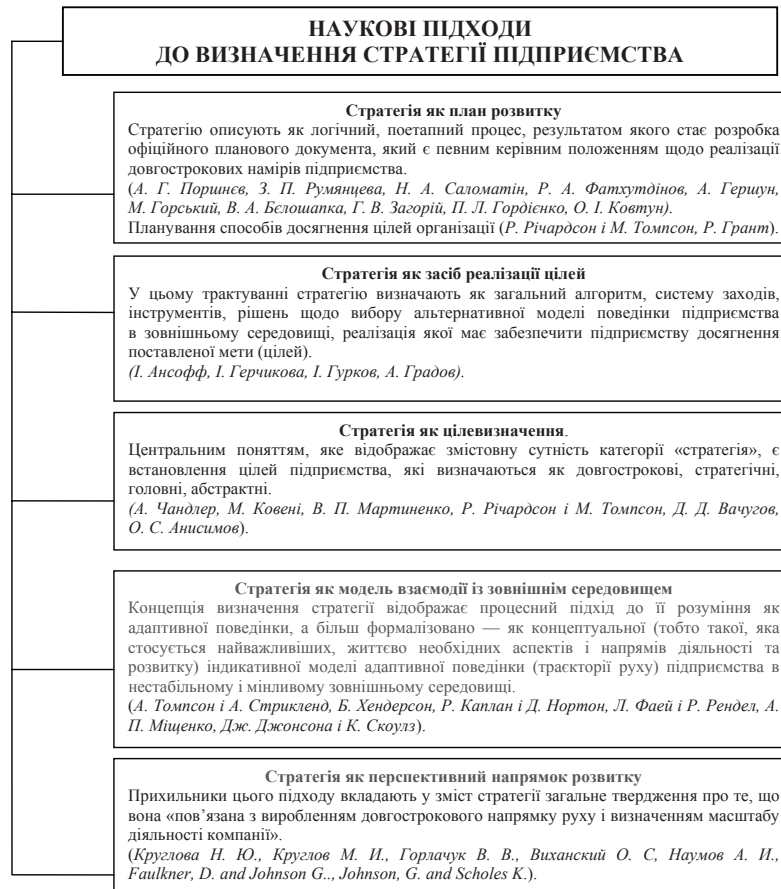


Рис. 1. Наукові підходи до дослідження стратегії підприємства

Сучасна теорія стратегії підприємства формується під впливом різних наук — економіка, соціологія, психологія, політологія тощо. Усі вони привносять у теорію стратегії логіку, що є притаманною кожній із визначених областей знань. Це зумовило розвиток стратегії як тріади «змісту — процесу — контексту». Триєдине розуміння стратегії дозволяє враховувати особливості її формування в кожній конкретній ситуації або предметній області і при цьому не ігнорувати її сутність та процес. Контекст — це набір обставин, у яких визначаються зміст і процес стратегії. Стратегічний контекст пов'язаний із питанням «в яку область (предмет) вбудовано зміст і процес». У докторській дисертації В. Катькала наголошується на тому, що йдеться «...не про три розрізнені частини стратегії, а три її взаємопов'язані аспекти, поза межами урахування усіх і кожного з яких аналіз (стратегії) стає фрагментарним. Між тим, припустимим є фокусування на одному аспекті стратегії за умови урахування двох інших» [1, с. 68].

Логіку подальшого дослідження стратегії капіталізації буде побудовано на методологічній позиції, яку підтримують науковці [2—5] і яка графічно представлена на рис. 2. А з метою концептуалізації стратегії фундаментальної капіталізації доцільно уточни змістовне наповнення і взаємозв'язок базових категорій

триєдиної концепції стратегії задля їхнього подальшого коректного використання для розв'язання поставлених завдань нашого дослідження.

У наукових дослідженнях стратегічний процес розглядається в контексті вивчення підприємства як сукупності підсистем, які інтегровані між собою і кожна з яких впливає на реалізацію стратегії. Тобто, за словами О. Вострякова, «...стратегія є продуктом керованої взаємодії. А джерелом такої керованості виступає вбудований у компанію механізм стратегічного процесу» [6, с. 58]. Методологія стратегічного процесу на цьому етапі перебуває на стадії формування і розвитку за такими напрямками [7, с. 91]: створення нормативної теорії стратегії; запровадження трансдисциплінарного підходу; досягнення природного балансу між суб'єктивними і об'єктивними засадами розроблення та реалізації стратегічних рішень.

Основний фокус дослідження стратегії зміщується в бік формування дієвого механізму реалізації стратегічних рішень за допомогою стратегічного процесу, який визначається як циклічний процес формування, розроблення і реалізації стратегії, що характеризується спрямованістю на підвищення рівня компетентності підприємства порівняно з основними конкурентами і формування відмінних (специфічних) його характеристик.



а) логіка триединого розуміння стратегії



б) розширене бачення елементного складу концепції стратегії

Рис. 2. Економічна логіка розуміння стратегії підприємства

Джерело: [1].

Стратегічний процес є своєрідним проявом стратегічного управління на підприємстві з урахуванням принципів поведінки на ринку задля забезпечення досягнення поставлених цілей та очікуваних результатів діяльності [8].

У сучасних дослідженнях із стратегічного менеджменту сукупність таких принципів розглядають як стратегічні орієнтації, тобто певні орієнтири, які формують і спрямовують організаційну поведінку на досягнення поставлених цілей. Витоки концепції стратегічних орієнтацій пов'язані з пошуком ключових компонентів стратегії та можливістю їх операціоналізації [9].

У сучасних наукових дослідженнях серед значної видової кількості стратегічних орієнтацій (рис. 3) найбільш значущими щодо впливу на формування результатів діяльності підприємства є підприємницька, ринкова та орієнтація на навчання.

Характеристики стратегічних орієнтацій фокусуються на різних принципах стратегічного управління і формують різні типи поведінки підприємства, що впливає на відмінності економічних результатів конкуруючих суб'єктів господарської діяльності.



Рис. 3. Види стратегічних орієнтацій

Джерела: [9; 10].

Результати наукових та емпіричних досліджень дозволяють говорити про те, що стратегічні орієнтації спрямовані на досягнення різних організаційних цілей, а їхній вибір зумовлений різними ситуаційними факторами зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства та контекстом стратегії.

Ураховуючи сутнісне наповнення концепції стратегічних орієнтацій та її взаємозв'язок із змістом, процесом і контекстом стратегії підприємства, логіку її триединого розуміння слід доповнити компонентом стратегічної орієнтації (рис. 26). Така змістовна

постановка розуміння стратегії може бути імплементована в авторську логіку дослідження капіталізації, яку формалізовано представлено на рис. 4.

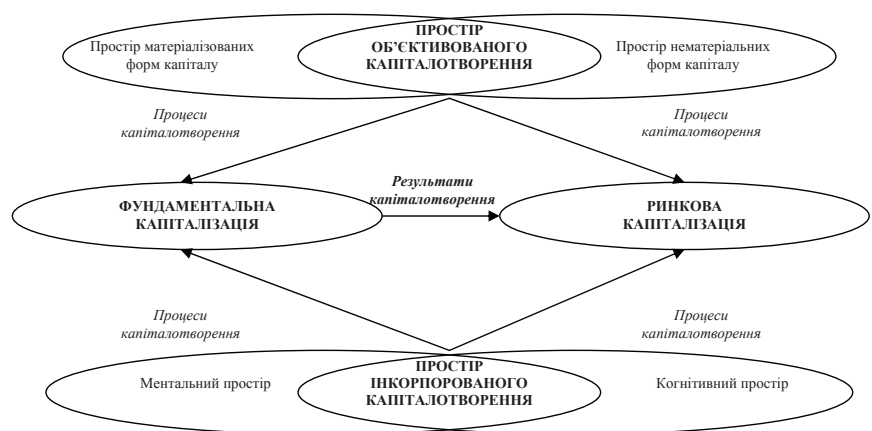


Рис. 4. Процесно-результатна логіка дослідження капіталізації підприємства



Відповідно до представленого підходу до дослідження капіталізації основним орієнтиром стратегічних дій підприємства є зростання фундаментальної цінності як ключового результату якості управлінських впливів. Процеси забезпечення такого зростання відбуваються у площині інкорпорованого та об'єктивованого капіталотворення, що, у свою чергу, зумовлює специфіку стратегічного процесу, яка визначається обґрунтованим вибором стратегічних орієнтацій.

Модель поведінки підприємства (вид стратегічної орієнтації) впливає на формування результатів процесів інкорпорованої та об'єктивованої капіталізації, які забезпечують досягнення поставленої мети шляхом зростання фундаментальної цінності підприємства.

Основна ідея концепції стратегічного процесу фундаментальної капіталізації полягає у формуванні внутрішньофірмового механізму безперервного і динамічного процесу виявлення, продукування, використання та оновлення джерел формування цінності та відповідного уточнення стратегій у площині та термінології інкорпорованого та об'єктивованого капіталотворення.

**Висновки.** Розширена стратегічна логіка управлінського фокусування на процесах і результатах капіталізації в інкорпорованому та об'єктивованому просторах зумовлена постіндустріальною специфікою суспільних і господарських процесів. Новизна авторського підходу полягає в розширенні змістовних меж дослідження процесів капіталотворення, що пов'язано зі зміною пріоритетних форм капіталу з матеріально-фінансових на нематеріальні його види. Складнішою стає природа капіталотворення, яка виходить за межі економіки підприємства і стає міждисциплінарною. Забезпечення економічних результатів шляхом забезпечення зростання фундаментальної та ринкової цінності підприємства стають залежними від якості стратегічного процесу і змісту стратегії, які визначаються стратегічним контекстом та стратегічними орієнтаціями. Представлена теоретична основа формування стратегії капіталізації актуалізує подальшу проблематику досліджень в аспектах визначення стратегічних орієнтацій як основи здійснення процесів фундаментальної капіталізації, розширення ланцюга стратегічних процесів капіталотворення, формалізації результатів капіталізації за ціннісними критеріями.

#### Список використаної літератури

1. Катькало В. С. Эволюция теории стратегического управления : дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.05 / В. С. Катькало. — Санкт-Петербург, 2007. — 581 с.
2. Катькало В. С. Эволюция теории стратегического управления : монография / В. С. Катькало. — Санкт-Петербург : Высшая школа менеджмента ; Издательский дом Санкт-Петербургского государственного университета, 2008. — 548 с.
3. Наливайко А. П. Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів : монографія / А. П. Наливайко, Т. І. Решетняк, Н. М. Євдокимова та ін. ; за ред. д-ра экон. наук, проф. А. П. Наливайка]. — Київ : КНЕУ, 2013. — 454 с.
4. Гурков И. Б. Стратегия и структура корпорации : учеб. пособие / И. Б. Гурков. — 2-е изд., перераб. — Москва : Изд-во «Дело» АНХ, 2008. — 288 с.
5. Van der Heijden K. Scenarios: The Art of Strategic Conversation / K. van der Heijden. — (2nd ed.) // Wiley. — 2005. — January. — 356 p.
6. Востряков О. В. Особливості постіндустріальної економіки як фактор впливу на реалізацію стратегічного управління підприємством / О. В. Востряков // Економіка підприємства: теорія та практика : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 21 жовт. 2010 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. экон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол. : Г. О. Швиданенко (відп. за вип.) [та ін.]. — Київ : КНЕУ, 2010. — С. 57—59.
7. Востряков О. В. Методологія стратегічного процесу на підприємстві: проблеми та напрями розвитку / О. В. Востряков, О. М. Гребешкова // Вчені записки. — 2010. — № 12. — С. 85—91.
8. Востряков О. В. Стратегічний процес на підприємстві в контексті теорії стратегії / О. В. Востряков // Вчені записки. — 2011. — Вип. 14. — Ч. 2. — С. 26—33.
9. Беляева Т. В. Концепция стратегических ориентаций: основные направления исследований / Т. В. Беляева // Вестник Санкт-Петербургского университета. — 2015. — № 4. — С. 152—189.
10. Широкова Г. В. Взаимосвязь предпринимательской ориентации и результатов деятельности фирмы: результаты исследования российских фирм малого и среднего бизнеса / Г. В. Широкова, К. А. Богатырева // Вестник СПбГУ. Менеджмент. — 2014. — № 1. — С. 3—27.

#### References

1. Kat'kalo, V. S. (2007). Evolyuciya teorii strategicheskogo upravleniya [Evolution of the theory of strategic management]. *Doctor's thesis*. Saint Petersburg [in Russian].
2. Kat'kalo, V. S. (2008). *Evoluciya teorii strategicheskogo upravleniya [Evolution of the theory of strategic management]*. Saint Petersburg: Vysshaya shkola menedzhmenta, Izdate'lstvo SPbGU [in Russian].
3. Nalyvaiko, A. P., Reshetniak, T. I., & Yevdokymova, N. M. (et al.). (2013). *Stratehiia pidpriemstva: adaptatsiia orhanizatsii do vplyvu svitovykh suspilno-ekonomichnykh protsesiv [Enterprise strategy: adaptatsiia orhanizatsii do vplyvu svitovykh suspilno-ekonomichnykh protsesiv]* [Enterprise strategy: adaptatsiia orhanizatsii do vplyvu svitovykh suspilno-ekonomichnykh protsesiv]



- adaptation of organizations to the influence of world socio-economic processes*]. A. P. Nalyvaiko (Ed.). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
4. Gurkov, I. B. (2008). *Strategiya i struktura korporacii [Strategy and corporation structure]*. Moscow: Izdatel'stvo «Delo» ANH [in Russian].
  5. Van der Heijden, K. (2005, January). *Scenarios: The Art of Strategic Conversation* (2nd ed.). Wiley [in English].
  6. Vostriakov, O. V. (2010). Osoblyvosti postindustrialnoi ekonomiky yak faktor vplyvu na realizatsiiu stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvom [Features of post-industrial economy as a factor of influence on realization of strategic enterprise management]. *Ekonomika pidpriemstva: teoriia ta praktyka — Business Economics: Theory and Practice : materials of the III International Research Practical Conference* (pp. 57—59). Kiev: KNEU [in Ukrainian].
  7. Vostriakov, O. V., & Hrebeshkova, O. M. (2010). Metodolohiia stratehichnoho protsessu na pidpriemstvi: problemy ta napriamy rozvynennia [Methodology of strategic process at the enterprise: problems and directions of development]. *Vcheni zapysky — Scientific notes*, 12, 85—91 [in Ukrainian].
  8. Vostriakov, O. V. (2011). Stratehichni protses na pidpriemstvi v konteksti teorii stratehii [Strategic process at the enterprise in the context of strategy theory]. *Vcheni zapysky — Scientific notes*, 14, 2, 26—33 [in Ukrainian].
  9. Belyaeva, T. V. (2015). Konceptiya strategicheskikh orientacij: osnovnye napravleniya issledovaniy [The concept of strategic orientations: the main directions of research]. *Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta — Bulletin of the St. Petersburg University*, 4, 152—189 [in Russian].
  10. Shirokova, G. V., & Bogatyreva, K. A. (2014). Vzaimosvyaz' predprinimatel'skoy napravlenosti i rezul'tatov deyatel'nosti firmy: rezul'taty issledovaniy rossiyskogo malogo i srednego biznesa [The relationship of entrepreneurial orientation and the results of the company: the results of a study of Russian small and medium-sized enterprises]. *Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. Menedzhment — Bulletin of the St. Petersburg University, Management*, 1, 3—27 [in Russian].